

Dr. Bernáth Jenő 75 éves évfordulójára

Bernáth professzor agrármérnökként végzett, 1966-ban szerzett diplomát a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen. Egyetemi tanulmányai alatt is elsősorban a növények érdekelték s igen magas szintű tudományos diákköri tevékenységet folytatott. Ekkor szerette meg a gyógynövényeket, amelyek aztán egész élete során elkísérték.

1967-ben került a Gyógynövény Kutató Intézetbe, ahol végigjárva a ranglétrát a tudományos segédmunkatársi munkakörtől, a tudományos igazgatóig. Igazgatói tevékenysége idején mintegy 60 tudományos munkatárs kutatómunkáját koordinálta és az intézet jelentős szakmai és tudományos fejlődésen ment át. 1972-ben a Kertészeti Egyetem Zöldségtermesztési Tanszékén (Gyógynövény Csoport) szerezte meg egyetemi doktori fokozatát. 1976-ban a biológiai tudomány kandidátusa lett, majd 1986-ban elnyerte az MTA Biológiai tudomány doktora címet.

Komoly váltás volt szakmai karrierje során, amikor 1992-ben a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem tanszékvezető egyetemi tanárává nevezték ki. Vezetői pályafutása hosszú évei alatt az általa vezetett Gyógy- és Aromanövények tanszék nemzetközileg elismert oktató-kutató műhellyé vált. Ezen évek alatt nemcsak a gyógynövényes szakma, hanem az egész kertész társadalom gyorsan megismerte széles látókörű, elkötelezett személyiségét. Egyetemi munkásságának, szakmai és tudomány-fejlesztő képességének elismeréseként a 1997-2003 közötti időszakra a KÉE (2001-től SZIE) Kertészettudományi Karának dékánjává választották. A sok nehézséggel járó átalakulási folyamatokat kiválóan kezelte, sőt erre az időszakra esik a Kar távoktatási tevékenységének bővítése: két új határon túli tagozattal (Zenta, Beregszász) szélesedett az oktatási spektrum.

A felsőoktatásba már a kutatóintézetben is bekapcsolódott, hiszen meghívott előadóként, hallgatói csoportok vezetőjeként erre felkéréseket kapott. Egyetemünkön az oktatás valamenynyí szintjén számos tantárgy felelőse volt illetve oktatásában vett részt. A tananyagfejlesztést mindig súlypontos témaként kezelve, három, napjainkig is legszínvonalasabb és legkeresettebb gyógynövényes kézikönyv/tankönyv szerkesztését vállalta fel, s ebbe a legszélesebb körben vont be szakembereket. Az elsők között, 2007-ben készített el az akkor új BSc típusú oktatás hallgatói számára jegyzetet. A doktori képzésben a kezdetektől magas szintű vezető szerepet vállalt, ő maga 13 PhD hallgató témavezetője volt.

Kutatási tevékenységének egyik alapvető része a más alkaloidok képződésének öko-fiziológiai illetve genetikai vizsgálata. A témában mintegy 70 publikációt készített, melyek közül három könyv nemzetközi felkérésre készült. Hazai vonatkozásban is elsőként állított össze ilyen összefoglaló munkát a Magyarország Kulturflórája sorozatban. Hét ipari más fajtát állított elő, amelyek gyógyszeripari termelésbe kerültek valamint három, az élelmiszeripari igényeket kielégítő alacsony alkaloid tartalmú fajtát. Kilenc olyan szabadalmi oltalom jelzi gyakorlatorientált eredményes kutató tevékenységét, melyek a hazai gyógyszeripar egyéb fontos növényi alapanyagainak optimalizálását tették lehetővé. Kutatás-fejlesztési munkájának további fontos területét képezi az illóolajos növények környezeti igényeinek feltárása valamint a vadon termő gyógy- és aromanövény fajok introdukciójának megalapozása. Tíz illóolajos fajta nemesítésében vett részt.

Mély elméleti tudása, innovációra való képessége, ugyanakkor realitásérzéke sok évtizeden át lehetővé tette, hogy meglássa az új irányokat illetve lehetőségeket, s azt a kutatásban kamatoztassa.

Kiemelkedő és úttörő jelentőségű volt az 1980-as években a fitotronos technikák gyógynövény kutatás szolgálatába való állítása, közvetlen irányítása alatt jött létre az ország második legnagyobb fitoton egysége. A fitotron metodikában elért eredményei alapozták meg, hogy az MTA Martonvásári Kutató Intézetének munkatársaival közösen összeállította és publikálta a tárgykör első hazai kézikönyvét

Ugyancsak kiemelendő majd egy évtizeddel később az az előrelátó és nemzetközileg is elismert tevékenység, amellyel a gyógynövények és általában a génmegőrzés lehetőségeinek feltárásához és technikáinak kidolgozásához járult hozzá. Szakmai vezetésével jött létre az első hazai, speciális növényi anyagokat felhalmozó fajok génbankja, előbb Budakalászon, majd a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem soroksári kísérleti üzemében. Írásaival, előadásaival valamint a napjainkig tartó Nemzeti Növényi Génbank tanácsi munkájával e téma jelentőségének szélesebb körű felismerését is segítette.

Több száz tudományos közleményének nagyobb része angol nyelvű. 14 könyve jelent meg részben első, részben társszerzőként, 79 könyvfejezetet írt.

Pályája során mindig sokrétű tevékenységet folytatott. Négy nagy nemzetközi konferenciát szervezett. Csaknem 20 éven keresztül volt a legfontosabb hazai gyógynövényes szaklap, a *Herba Hungarica*, később pedig hat éven át folyóiratunk, a *Kertgazdaság* főszerkesztője. Mindemellett négy nemzetközi folyóirat valamint több *Acta Horticulturae* konferencia kötet szerkesztésében is részt vállalt. Már abban az időben is aktív pályázati tevékenység jellemezte, amikor ez még a hazai kutatói társadalomban egyáltalán nem volt napi gyakorlat. Évtizedek óta tagja a Gyógynövény Szövetség és Terméktanács vezetőségének, határozott és megfontolt véleményével nagymértékben járul hozzá az ágazati stratégiák alkotásához és a hazai szabályozási környezet megújításához.

Sajnos, e kézirat terjedelmi korlátai nem teszik lehetővé, hogy a Bernáth professzor úr valamennyi eredményét felsoroljuk. Egyetlen dolgot viszont érdemes még kiemelni: mindig csapatban gondolkodott. Példamutatóan és önzetlenül tudta hallgatóit, közelebbi és távolabbi munkatársait is lelkiismeretes és pontos munkára ösztönözni, s ebben őket a legmesszebbmenőkig támogatni.

Kedves professzor Úr, 75 éves születésnapod alkalmából fogadd a kertész társadalom köszöntését és ne feledd, számítunk Rád ezután is!

Zámboriné Dr. Németh Éva
tanszékvezető egyetemi tanár